

Het ‘Actieplan Weidevogels Groningen’ bevat slecht nieuws voor Groninger roofvogels

Klaas van Dijk & Maarten Jansen

Het ‘Actieplan Weidevogels Groningen’ (Terwan 2018) is een rapport met ‘een overzicht van de maatregelen die op korte termijn genomen moeten worden om de weidevogels voor Groningen te behouden’. Het Actieplan is op 28 mei 2018 aangeboden aan de Provincie Groningen en aan de twee Groninger waterschappen. Vlot kwamen Groninger vogelaars met kritiek, onder andere dat het Actieplan vooral moet rechtvaardigen dat meer gedaan moet worden aan een ‘goed beheer van predatoren’. Hieronder volgt een uiteenzetting van deze kritiek.

Alle 12 partijen gaan gezamenlijk voorlichting geven over het Actieplan

Het Actieplan telt 40 pagina’s (36 ervan zijn genummerd) en het is een vervolg op het ‘Weidevogelmanifest Groningen 2017’. Dit pamflet verscheen op 6 april 2017 en is ondertekend door vertegenwoordigers van twaalf partijen. Dezelfde twaalf partijen hebben het Actieplan ondertekend. Het zijn: Avifauna Groningen (de provinciale vogelwerkgroep), Vogelbescherming Nederland, IVN, Landschapsbeheer Groningen, Natuurmonumenten (NM), Staatsbosbeheer (SBB), Het Groninger Landschap (GL), Natuur en Milieufederatie Groningen, LTO Noord, Collectief Groningen West, Collectief Midden Groningen en de Wildbeheereenheden in Groningen. Een ambtenaar van de Provincie zat in de projectgroep voor de dagelijkse begeleiding bij de totstandkoming van het Actieplan. Nergens staat dat één of meer organisaties het niet eens zijn met één of meer delen van de tekst. Alle twaalf partijen staat dus voor de volle 100% achter de complete inhoud. Uit de tekst wordt duidelijk dat soorten als Veldleeuwerik *Alauda arvensis* en Gele Kwikstaart *Motacilla flava* vallen onder de definitie van weidevogels. Verder staat op pagina 26: ‘alle betrokken organisaties trekken gezamenlijk op en ontwikkelen een gezamenlijk communicatieplan’. Partijen als IVN, Vogelbescherming en Avifauna gaan dus gezamenlijk met de plezierjagers alle voorstellen uitventen. Dit zou bijvoorbeeld kunnen in de vorm van een gemeenschappelijk kraampje op een informatiemarkt over weidevogels waarbij IVN, Avifauna, Vogelbescherming en plezierjagers zij aan zij voorlichting over deze voorstellen gaan geven.

Veel over predatie en weinig over biodiversiteit

Het landelijke en provinciale beleid over weidevogels valt tegenwoordig onder de brede term biodiversiteit. Het woord ‘biodiversiteit’ staat 7x in de tekst. De woorden ‘predatie’ (38x) en ‘predator’ (24x) staan veel vaker in de tekst. Beide staan bijna driemaal zo vaak in de tekst als de woorden ‘Grutto’ *Limosa limosa* (19x) en ‘Tureluur’ *Tringa totanus* (3x) tezamen. Citaten over de visie op biodiversiteit zijn onder andere ‘opruimen van bouwvallen die als predatiehaard fungeren’ (pagina 21) en ‘het is gewenst een vervallen leegstaande boerderij (die een bron van predatoren

vormt) te kopen en te slopen' (pagina 15). Nergens staat in het Actieplan dat juist op verlaten boerenerven middenin het open agrarisch gebied vaak zeer veel soorten planten en dieren voorkomen en dat zo'n plek daardoor vlot valt onder de definitie van iets wat tegenwoordig een biodiversiteitshotspot heet. Met andere woorden: je brengt de lokale biodiversiteit een zware klap toe als je zo'n vervallen boerderij sloopt en het vrijkomende boerenerv omzet tot grasland. Geen woord in het rapport over een grondige afweging die bij dergelijke ingrepen gemaakt zou moeten worden. Verder staan op pagina 4 een aantal punten die als eerste stap ('stap 1') gezet moeten worden. Een van deze punten is het nemen van 'predatiebeheermaatregelen waarover – vooruitlopend op de predatiebeheerplannen – consensus bestaat tussen de gebiedspartijen'. Avifauna, Vogelbescherming en IVN zijn geen 'gebiedspartij' en zijn dus ook niet betrokken bij deze 'predatiebeheermaatregelen waarover consensus bestaat'. Wel zijn deze drie organisaties verplicht om ze via 'gezamenlijk optrekken' met de plezierjagers (zie hierboven) aan de man te brengen.

De FBE Groningen zat ook aan tafel

In het colofon staat dat de Faunabeheereenheid Groningen als enige externe partij aan tafel zat bij een tweemaal gehouden 'breder overleg'. Desgevraagd weigerde de FBE Groningen inzicht te geven in hun bijdrage. In de vervolgens opgevraagde notulen staat dat de FBE Groningen beide malen aanwezig was. In de notulen van het overleg van 13 december 2017 staat: '(...) heeft als ambtelijk secretaris van de FBE het Manifest ondertekend namens de volledige discipline faunabeheer'. Nergens staat (in het Actieplan) wat wordt verstaan onder 'de volledige discipline faunabeheer'. Verder staat in deze notulen: 'het grote belang van een goede betrokkenheid van het faunabeheer bij het Manifest wordt breed onderschreven. Ook het gestructureerd verzamelen van meer predatiegegevens hoort daarbij.' Verder staat er: 'vanuit de discipline faunabeheer wordt benadrukt dat er sprake is van tijdsdruk. Wanneer we teveel koersen op aanvullend onderzoek dreigt het gevaar dat concrete acties in de gebieden worden uitgesteld. Gelet op de noodzaak van snelle stabilisering van de weidevogelstand moeten we het één doen maar het ander niet nalaten. Zowel kennisontwikkeling als concrete maatregelen. De WBE's en FBE zijn daarin cruciaal en graag bereid inbreng te leveren.' In de notulen van het overleg van 11 april 2018 staat dat de FBE Groningen heeft opgemerkt: 'in de wet staat dat de WBE's moeten tellen, ook t.b.v. de TBO's. Dus die moeten toestemming geven of hun gegevens doorspelen aan het FRS.' De TBO's zijn de terreinbeherende organisaties SBB, NM en GL, het FRS is het Faunaregistratiesysteem van de plezierjagers. De citaten uit de notulen geven inzicht in de invloed van de FBE Groningen op de totstandkoming van het Actieplan.

Plezierjagers gaan roofvogels tellen en de Provincie moet dit financieren

Als vierde actiepoint bij het onderdeel predatiebeheer staat op pagina 20: 'van groot belang is ook een betere "basisregistratie" van predatie en predatoren'. Dit actiepoint wordt als volgt uitgewerkt: 'de WBE's gaan een registratie van potentiële predatoren bijhouden, ook van dieren die niet worden bejaagd. Ze doen dat nu al voor soorten

als meerkoet, ree en haas; uitbreiding is gewenst met bijvoorbeeld vos, verwilderde kat, kraai en buizerd (monitoring van kleine marterachtigen is vrijwel ondoenlijk). Anders dan nu is het dan van belang dat de exacte locaties worden geregistreerd.’ Nergens staat iets over de telmethodiek en dus ook niet of de voorgestelde ‘registratie van exacte locaties’ van Buizerds *Buteo buteo* betrekking hebben op broedvogels, op niet-broedvogels, op wintergasten, en/of op (pleisterende) trekvogels, etc. Verder kan uit het citaat worden opgemaakt dat plezierjagers ook het voorkomen van soorten als Bruine Kiekendief *Circus aeruginosus*, Blauwe Kiekendief *Circus cyaneus*, Grauwe Kiekendief *Circus pygargus*, Havik *Accipiter gentilis*, Torenvalk *Falco tinnunculus* en Slechtvalk *Falco peregrinus* gaan registreren. Al deze soorten hebben namelijk weidevogels op hun menu (overzichten in De Takkeling) en vallen dus onder de definitie van ‘potentiële predatoren’. Vogelbescherming, NM, IVN en Avifauna dragen dus uit dat de Groninger plezierjagers deze niet nader omschreven ‘registratie van exacte locaties’ van al deze soorten roofvogels moeten gaan uitvoeren. Verder staat op pagina 21: ‘de WBE’s nemen de registratie van predatoren (ook als ze niet worden bejaagd) standaard in het faunaregistratiesysteem op. De provincie wordt gevraagd de meerkosten hiervan te betalen.’ Partijen als Avifauna, Vogelbescherming, NM en IVN dragen dus uit dat de Provincie moet opdraaien voor de extra kosten die de plezierjagers maken voor het uitvoeren van deze registraties van Buizerds en andere soorten roofvogels.

Plezierjagers willen roofvogels gaan registreren en Groninger terreinbeheerders gaan informatie over roofvogels in hun gebieden overdragen aan plezierjagers. Ongerindd mannetje Grauwe Kiekendief met volle krop op weg naar zijn bedelend jong, Oost-Groningen, 3 augustus 2018 (Foto: Harry Kuipers). *The Action Plan states that local game shooting clubs should collect detailed records of all potential predators (including several raptor species) and that managers of nature reserves must provide them all details of inventories of predators. Montagu's Harrier in its breeding area in eastern Groningen, 3 August 2018, a species with a precarious foothold in The Netherlands.*

Poot van een Grutto (tarsuslengte 71 mm, tarsus met teen, incl. nagel, 114 mm), gevonden op 14 februari 2017 in de nestkast van een broedpaar Slechtvalken op het Gasuniegebouw in de stad Groningen (Foto: Klaas van Dijk). Op de prooijlijst van deze Slechtvalken (2016-17, n=200, van Dijk 2018) staan twee Grutto's; in een recent overzicht met 10.546 prooien van Slechtvalken in Nederland uit 2001-18 staan 28 Grutto's (0.3%, Bijlsma & van Geneijgen 2018). *Remnant of a Black-tailed Godwit found on 14 February 2017 in a nest box of a breeding pair of Peregrine Falcons in the city of Groningen.*

Resten van Tureluurs gevonden op 14 februari 2017 in de nestkast van een broedpaar Slechtvalken op het Gasuniegebouw in de stad Groningen (Foto: Klaas van Dijk). Op de prooijlijst van deze Slechtvalken staan acht Tureluurs (periode 2016-17, n=200, van Dijk 2018); in een recent overzicht met 10.546 prooien van Slechtvalken in Nederland uit 2001-18 staan 130 Tureluurs (1.2%, Bijlsma & van Geneijgen 2018). *Remnants of Redshanks found on 14 February 2017 in a nest box of a breeding pair of Peregrine Falcons in the city of Groningen.*

Komen gegevens van de WRN in het Faunaregistratiesysteem?

Nergens staat in het Actieplan dat vrijwilligers van de WRN en van de Stichting Grauwe Kiekendief al vele jaren systematische en gestandaardiseerde tellingen en andere vormen van gestandaardiseerd onderzoek uitvoeren aan roofvogels in gebieden in Groningen die niet worden beheerd door de terreinbeheerders SBB, NM en GL. Wel staat op pagina 20 bij de nadere uitwerking van bovenstaand vierde actiepunt: ‘de WBE’s gaan deze gegevens ook in natuurgebieden verzamelen, of de TBO’s geven hun eigen gegevens door aan de WBE. Met in het achterhoofd dat een toename van predatoren niet per se ook een toename van predatieverliezen betekent, kan het Faunaregistratiesysteem (FRS) zo een waardevolle database worden voor het weidevogelbeheer.’ SBB, NM en GL hebben het Actieplan ondertekend en hebben dus aangegeven de bij hen bekende gegevens over roofvogels in hun terreinen te zullen doorgeven aan de plezierjagers opdat de plezierjagers deze informatie vervolgens in het Faunaregistratiesysteem kunnen zetten (wat de Provincie geacht wordt te betalen). Vrijwilligers van de WRN en anderen die onderzoek doen naar broedende roofvogels in terreinen van SBB, NM en GL, en die hun waarnemingen aan deze terreinbeheerders doorgeven, zullen er rekening mee moeten houden dat deze gegevens in het Faunaregistratiesysteem van de plezierjagers worden gezet en vervolgens worden gebruikt om te rechtvaardigen dat meer gedaan moet worden aan een ‘goed beheer van predatoren’. De notulen van het breder overleg (zie hierboven) maken duidelijk hoe dit soort teksten in het Actieplan terecht zijn gekomen.

Roofvogels bestrijden

Het taalgebruik van het Actieplan is versluisend. Zo staan de woorden ‘roofvogel’, ‘valk’ en ‘kiekendief’ geen enkele maal in de tekst en het woord ‘Buizerd’ slechts eenmaal. Wel staat op pagina 19: ‘en dan is er nog een heel leger aan andere predatoren, over de grond en door de lucht, die graag een ei of kuiken lusten’. Ook staat op deze pagina: ‘tot slot zal soms ook moeten worden ingegrepen in de predatorenstand’. Hier wordt dus onder andere bedoeld op een roofvogel als Buizerd (zie hierboven). Daarnaast wordt hier indirect bedoeld op andere soorten roofvogels, onder andere Bruine Kiekendief, Blauwe Kiekendief, Grauwe Kiekendief, Havik, Torenvalk en Slechtvalk (immers allemaal soorten die ook weidevogels op hun menu hebben staan). Hier staat volgens ons met zoveel woorden dat in bepaalde gevallen (‘soms’) ingegrepen moet worden in de roofvogelstand.⁹ Ook partijen die weinig ophebben met roofvogels lezen in dit voorstel dat er ruimte komt om ‘soms’ roofvogels te bestrijden. Ter illustratie hiervan een citaat uit Kok (2018): ‘waar leggen we de grens? Laten we de ene predator verhongeren en gaan we de andere beschermen? Laten we –onuitgesproken – de kiekendieven grenzeloos groeien of zetten we toch ergens een grens? De komende tijd zullen we daarom overleggen met diverse deskundigen en wellicht nader onderzoek doen om de vragen op te lossen: waar, wanneer en hoe gaat ANOG paal en perk stellen?’ ANOG, de Agrarische Natuurvereniging Oost-

⁹ Zie Bijlsma (2017) voor een voorbeeld van het bestrijden van roofvogels door Natuurmonumenten, zie Bijlsma (2011) voor de situatie in Friesland.

Groningen, is niet een ondertekenaar van het Actieplan. Het Collectief Groningen West heeft het Actieplan wel ondertekend. Deze partij schrijft in een brief van 13 september 2018 aan Provinciale Staten dat ze het komend half jaar regionale predatiebeheerplannen gaat opstellen en dat ze de dag ervoor tijdens een werkbezoek van de Provincie hebben aangegeven ‘onderzoek naar locaties van Buizerd en storende nesten buiten het broedseizoen verwijderen’ te zien als een ‘passende en doelmatige maatregel’. In de Nieuwsbrief van december 2018 van dit Collectief wordt naar deze brief van 13 september verwezen en staat bij een wensenlijst voor deze predatiebeheerplannen: ‘verwijderen van nesten/horsten van roofvogels buiten het broedseizoen’ (Anoniem 2018).

Dit in 2007 bij Midwolda geboren vrouwtje Grauwe Kiekendief geel 8A heeft vanaf 2010 meerdere jaren succesvol in Groningen gebroed en heeft ondertussen negen jongen grootgebracht, Oost-Groningen, 24 juli 2018 (Foto: Harry Kuipers). De Agrarische Natuurvereniging Oost-Groningen gebruikt het Actieplan voor het opstarten van een discussie over een grens aan de groei van kiekendieven in Groningen. *Colour-ringed female Montagu's Harrier yellow 8A (born in Groningen in 2007) in its breeding area in eastern Groningen, 24 July 2018. Parties in favour of predator control use the Action Plan to start a debate about a ceiling in the number of harriers allowed to breed in Groningen.*

Kraaien in toom houden met kraaienvangkooien

De Zwarte Kraai *Corvus corone* staat sedert 2004 op een landelijke vrijstellingslijst en mag daardoor jaarrond in heel Nederland vrijelijk worden bestreden (onder andere door afschot en het vernielen van nesten). In Groningen zijn in 2017 in totaal 3822 Zwarte Kraaien geregistreerd als geschoten (Jaarverslag 2017 FBE Groningen). In het Actieplan staat drie maal het woord ‘kraai’. Nergens staat welke soort het is, maar het zullen ongetwijfeld Zwarte Kraaien zijn. Op pagina 21 staat: ‘verkend wordt of het in toom houden van kraaienpopulaties effectiever kan worden geregeld’ en ‘we vragen de provincie om – op basis van nadere onderbouwing – zijn faunabeleid aan te passen t.a.v. (...) kraai’. Volgens ons staat hier met zoveel woorden dat partijen als Avifauna,

IVN en Vogelbescherming voorstellen dat in Groningen de bestrijding van de Zwarte Kraai moet worden geïntensiveerd. Het Actieplan noemt geen getallen of andere informatie over (ontwikkelingen in) aantallen (broedparen) van de Zwarte Kraai (ook Boekema 2016 geeft nauwelijks inzicht hierin). Het Actieplan bevat daarnaast geen details over een oorzakelijk verband tussen de afname van weidevogels en een (sterke) predatie (van eieren en/of kuikens van weidevogels) door Zwarte Kraaien. In een e-mail van 13 februari 2019, als reactie op vragen over het Actieplan, stelt Vogelbescherming ‘geen kennis te hebben van wetenschappelijk onderzoek waaruit blijkt dat Zwarte Kraai een significante nest- en kuikenpredator is’ en ‘de Provincie kan niet zomaar haar beleid aanpassen als die onderbouwing er niet is’. De FBE Groningen weigerde desgevraagd hierop te reageren.

Zwarte Kraai in de nieuwe woonwijk Ter Borch (Eelderwolde), 20 maart 2018 (Foto: Harry Kuipers). Het Actieplan bevat een pleidooi voor het effectiever in toom houden van de Zwarte Kraai (in 2017 werden er in Groningen 3822 geschoten). *The Action Plan calls for an intensification of the persecution of the Carrion Crow, Ter Borch (Eelderwolde), 20 March 2018.*

In het Faunabeheerplan 2014-19 voor Groningen (van Manen & de Vries 2014) staat dat de rechter een in 2011 door de Provincie afgegeven ontheffing voor het gebruik van kraaienvangkooien in en rond weidevogelgebieden heeft vernietigd en dat wordt voorgesteld geen nieuwe ontheffingen voor kraaienvangkooien aan te vragen. In dit Faunabeheerplan staat echter ook: ‘agrarische natuurverenigingen achten het gebruik van kraaienvangkooien noodzakelijk’. In lijn hiermee staat in bovenstaande brief van 13 september 2018 van het Collectief Groningen West aan Provinciale

Staten: ‘streven naar vrijstelling voor het gebruik van de kraaienvangkooi in de weidevogelkerngebieden inclusief een buffer van 3 kilometer daaromheen’. Ook in bovenstaande wensenlijst van dit Collectief staat: ‘toestaan gebruik van vangkooien voor kraaien’ (Anoniem 2018). Tot slot heeft dit Collectief op 16 maart 2019 op een symposium van Avifauna over het Actieplan een voordracht gegeven waarin staat: ‘streven naar vrijstelling voor kraaienvangkooi in genoemde gebieden’.

Roofvogels als bijvangsten in kraaienvangkooien

Het is al lang bekend dat roofvogels vlot in kraaienvangkooien terechtkomen. Informatie in Haverschmidt (1981, 1982) en in Marinus (1975) geven een indruk van de omvang. Zo vermeldt Haverschmidt (1982) dat hij tussen 1972 en medio 1982 in het oosten van Overijssel in totaal 136 in kraaienvangkooien gevangen Buizerds geringd weer heeft losgelaten (en in 1982 eveneens een Rode Wouw *Milvus milvus* en een Zwarte Wouw *Milvus migrans*). Marinus (1975) vermeldt dat tussen december 1971 en het eind van 1974 in een kraaienvangkooi in het Nationaal Park Veluwezoom in totaal 31 Buizerds werden gevangen (inclusief een onbekend aantal in ‘vossenkooien’). Ook al deze Buizerds werden geringd losgelaten. Regelmatig staan losse meldingen in De Takkeling over roofvogels in kraaienvangkooien, met name Havik en Buizerd, maar recente overzichten voor Friesland en Groningen zijn niet voorhanden. Zo staat in een in 2017 door de Provincie Friesland verleende ontheffing voor kraaienvangkooien in weidevogelgebieden dat ‘het aantal gevangen andere (vogel)soorten per maand’ in een jaarlijkse rapportage moet komen te staan. Deze informatie staat niet in het rapport over 2017 (de Vries 2017). Wel gaat de Vries (2017) een aantal malen in op de angst van plezierjagers om aangesproken te worden op deze bijvangsten. Verder staat in de Vries (2017) dat er twijfel is of de verplichte melding van het actief maken van een vangkooi altijd is nageleefd (159 Zwarte Kraaien werden geregistreerd als gevangen). De Provincie heeft desgevraagd gezegd dat de FBE Fryslân heeft verzuimd dit onderdeel te rapporteren. De FBE heeft desgevraagd geschreven dat geen bijvangsten waren geregistreerd. De ontheffing is in september 2018 door de rechter op inhoudelijke gronden vernietigd (want onvoldoende onderzocht en onvoldoende inzichtelijk gemaakt of de inzet van kraaienvangkooien wel effectief was voor een betere weidevogelbescherming, rechtspraak ECLI:NL:RBNNE:2018:3682). Een rapport over 2018 is nooit verschenen. De FBE Fryslân schreef desgevraagd dat de ontheffing in 2018 niet is gebruikt. De FBE Groningen weigerde desgevraagd inzicht te geven in bijvangsten van de kraaienvangkooien die in 2011 in Groningen waren ingezet (zie De Takkeling 19(2011): 153 voor een foto van zo’n vangkooi). De Provincie heeft vervolgens laten weten dat in deze ontheffing geen verplichting stond over een rapportage van bijvangsten en dat hierover niets bekend is (volgens de Provincie zijn op basis van deze ontheffing 202 Zwarte Kraaien gedood). Samenvattend is er dus geen inzicht in bijvangsten (inclusief roofvogels) van vangkooien die in het recente verleden in Friesland en in Groningen in het kader van weidevogelbescherming zijn ingezet. Wel valt op te maken uit overzichten en losse mededelingen in De Takkeling dat het regelmatig niet goed afloopt voor roofvogels die in zo’n vangkooi terechtkomen.

Roofvogelvervolging in Groningen

Op 24 november 2018 is tijdens de Landelijke Dag van Sovon, NOU en Vogelbescherming met een aantal Groninger vogelaars vrijblijvend van gedachten gewisseld over de omvang van de niet opgeloste gevallen van roofvogelvervolging in Groningen.¹⁰ We waren het vlot eens over minimaal 100 gevallen voor de afgelopen 40 jaar (zie voor achtergronden Nauta 1985, Glas 1994, Glas 2000 en de jaarlijkse overzichten in De Takkeling). Contacten met de Provincie hebben uitgewezen dat de Provincie niet ontkent dat dit getal klopt.¹¹ Recente gevallen van roofvogelvervolging in Groningen zijn onder andere: (1) vergiftigde Buizerds bij Uithuizermeeden in het eind van 2016 (Dagblad van het Noorden, 27 december 2016), (2) tweemaal meerdere dode Buizerds onder verdachte omstandigheden rond Heiligerlee in de winter van 2018/19 (Staatsbosbeheer), (3) een torenvalk vol pur bij Appingedam in februari 2019 (Dijkhuis *et al.* 2019), en (4) een met een luchtbuks beschoten Slechtvalk in de stad Groningen in maart 2019 (WRN).

Een biddende juveniele Buizerd in de Reiderwolderpolder bij Nieuwe Statenzijl, 7 februari 2018 (Foto: Harry Kuipers). Het Collectief Groningen West wil nesten van Buizerds in weidevogelgebieden opruimen en gebruikt hiervoor het Actieplan als handvat. *Parties in favour of predator control exploit the Action Plan to argue that nests of Buzzards must be removed from areas which are important for breeding meadowbirds. Hovering Buzzard, west of Nieuwe Statenzijl, 7 February 2018.*

Deze gevallen maken duidelijk dat Groninger roofvogels nog steeds worden vervolgd. De daders van de bewezen gevallen komen bijna altijd uit de hoek van de plezierjagers (overzichten in De Takkeling, zie ook Dillerop *et al.* 2014). Ook de daderinformatie

¹⁰ Geregistreerde gevallen van roofvogelvervolging zijn het topje van de ijsberg van de werkelijke omvang ervan (overzichten in De Takkeling). Een recente publicatie over in Groot-Brittannië met zenders uitgeruste Blauwe Kiekendieven geeft inzicht in de moeite die het kost om de werkelijke omvang in beeld te krijgen (Murgatroyd *et al.* 2019).

¹¹ Bij 100 onopgeloste gevallen over de afgelopen 40 jaar gaat het om gemiddeld 2.5 per jaar. Dat lijkt op grond van onder andere de jaarlijkse overzichten in De Takkeling erg weinig. Het aantal zou dus best flink wat hoger kunnen zijn.

van de onopgeloste gevallen wijst vaak in de richting van plezierjagers (overzichten in De Takkeling). Met andere woorden: er is een gereede kans dat een fors deel van de daders van de nog niet opgeloste Groninger gevallen uit de hoek van de plezierjagers komt. Een voorstel in het Actieplan om ‘soms’ in te grijpen in de stand van predatoren (en om dus ‘soms’ roofvogels te gaan bestrijden) zal wellicht ook worden opgepakt door personen die het minder nauw nemen met de wet. Dat is een zorgelijke ontwikkeling. En is het niet erg ongemakkelijk dat plezierjagers de samenwerking met partijen als Vogelbescherming, NM, IVN en Avifauna in het kader van het Actieplan gebruiken om hun achterhaalde en controversiële hobby (o.a. Meijers 2018) te rechtvaardigen?¹² Tot slot is het opmerkelijk dat de Provincie de eerste auteur op 21 december 2018 heeft laten weten niet inhoudelijk in te willen gaan op zijn voorstel van 27 november 2018 dat de Provincie er bij de plezierjagers op gaat aandringen dat daders van de onopgeloste gevallen in beeld worden gebracht.

Verdoezelen van feiten

Het versluiserende taalgebruik wordt ook duidelijk bij bestudering van pagina 3. Hier staat: ‘de landbouwproductie steeg tot ongekende hoogten en de natuur trok zich terug achter de grenzen van de Ecologische Hoofdstructuur. Scheiding van functies was het motto. De weidevogels trokken hierbij aan het kortste eind. Boeren en natuurbeschermers wezen naar elkaar als het gaat om de oorzaak van de dramatische achteruitgang van weidevogels.’ Hier staat volgens ons met zoveel woorden dat organisaties als Vogelbescherming, NM, IVN en Avifauna ontkennen dat de sterke intensivering van de Nederlandse landbouw de primaire hoofdoorzaak is van de sterke achteruitgang van weidevogels. Dat was bijvoorbeeld ook de Partij voor de Dieren vlot opgevallen (de Wrede 2018). Het verdoezelen van feiten komt ook naar voren uit een tweede citaat op deze pagina. Hier staat: ‘het prachtige Groninger landschap is ontstaan uit een eeuwenlang samenspel tussen bodem, water en de mens. Onbedoeld ontstond hierbij uitstekend leefgebied voor de weidevogels. Een open landschap met bloemrijke graslanden en een dicht netwerk aan sloten. Landbouw en natuur gingen hand in hand. De vos en steenmarter hadden Groningen nog niet bereikt en de grutto beleefde haar hoogtijdagen.’ In dit citaat wordt de illusie gewekt dat soorten als Vos *Vulpes vulpes* en Steenmarter *Martes foina* vroeger niet in Groningen voorkwamen. Dit is een valse voorstelling van zaken. In Broekhuizen *et al.* (1992) staat op pagina 127 een kaartje met de verspreiding van de Vos in Nederland in 1849 met allerlei stippen in Groningen en staan op pagina 156 een heel stel meldingen uit de 19de eeuw van Steenmarters in Groningen. In Broekhuizen *et al.* (1992) staat verder dat beide soorten door een intensieve bestrijding hier later niet meer voorkwamen. En betekent de opmerking ‘monitoring van kleine marterachtigen is vrijwel ondoenlijk’ op pagina 20 van het Actieplan dat ‘soms zal ook moeten worden ingegrepen in de

¹²Er zijn parallellen met de gang van zaken rond het voornemen van Sovon om op de Landelijke Dag van 24 november 2018 de rode loper voor plezierjagers uit te leggen. De enorme ophef hierover, waaronder openlijke oproepen om te stoppen met tellingen voor Sovon, had onder andere voorkomen kunnen worden door te beseffen dat vogelaars duidelijke natuurbeschermingsmotieven hebben om als vrijwilliger mee te doen aan vogeltellingen die door Sovon worden gecoördineerd (achtergronden in Ganzevoort *et al.* 2017).

predatorenstand' niet geldt voor Wezel *Mustela nivalis* en Hermelijn *Mustela erminea* (want immers niet mogelijk inzicht te krijgen in aantallen en ontwikkelingen daarin in de loop van de tijd, maar zie Smaal & van Manen 2017, Westra 2017 en Croose & Carter 2019)? Samenvattend, het Actieplan is vooral gemaakt om te rechtvaardigen dat meer gedaan moet worden aan een 'goed beheer van predatoren' (een derde citaat op pagina 3, zie ook Anoniem 2018). Het Actieplan is daardoor slecht nieuws voor Groninger roofvogels.¹³

Een kort slotwoord

Deze bijdrage is een sterk herziene versie van inhoudelijke kritiekpunten die beide auteurs in eerste instantie op het forum van Avifauna hebben gezet. De inhoudelijke kritiek was voor Avifauna aanleiding om op 16 maart 2019 een symposium over het Actieplan te organiseren. Het symposium ging vooral over predatie en bevestigde daarmee ons beeld dat het Actieplan vooral dient als raamwerk om predatoren beter te kunnen aanpakken. Daarnaast betekent de ondertekening door partijen als Avifauna, IVN en Vogelbescherming dat zowel de politiek als de voorstanders van het aanpakken van predatoren betogen dat alle voorstellen in het Actieplan een zeer breed draagvlak hebben. Tot slot zijn concepten van het Actieplan nooit (tijdens een ledenvergadering) teruggekoppeld met de leden van Avifauna. De leden van Avifauna werden dus voor voldongen feiten gesteld. We hebben deze bijdrage daarom ook geschreven om te dienen als waarschuwing voor vogelaars en vogelwerkgroepen in andere delen van het land die te maken krijgen met vergelijkbare activiteiten en die gevraagd worden hieraan mee te doen.

Dankwoord

Onze dank gaat uit naar iedereen die behulpzaam was bij het verstrekken van informatie en naar iedereen die commentaar heeft geleverd op eerdere versies. Verder dank aan Harry Kuipers voor het beschikbaar stellen van zijn foto's.

Summary

Dijk K. van & Jansen M. 2019. The Action Plan for breeding meadowbirds in the Province of Groningen bodes ill for raptors. De Takkeling 27: 271-283.

The ongoing decline in the numbers of breeding meadowbirds in The Netherlands is mainly driven by changes in agricultural grassland management. Several parties, however, keep claiming that a high level of predation is responsible for this ongoing decline. These parties often argue that predators are 'too numerous' and that predator

13 Over de Steenmarter staat in het Actieplan: 'daarnaast wijst recent predatie-onderzoek in Groningen uit dat steenmarters een belangrijke rol spelen bij legselverliezen' (pagina 19) en 'we vragen de provincie om – op basis van nadere onderbouwing – zijn faunabeleid aan te passen t.a.v. (...) steenmarter' (pagina 21). Het CDA heeft deze citaten gebruikt om zeer kort voor de behandeling van de 'Beleidsnotitie Fauna en Flora 2018' op 3 oktober 2018 door Provinciale Staten een amendement in te dienen om in deze beleidsnotitie de Steenmarter aan de lijst toe te voegen van soorten waarvoor in Groningen populatiebeheer toegepast kan worden (Zwarte Kraai en Vos staan al op deze lijst). Het amendement is aangenomen en het beschermingsregime van de Steenmarter is hiermee verminderd. Slecht nieuws voor de Steenmarter.

control must be intensified. Views of such parties are mirrored in an Action Plan for breeding meadowbirds in the Province of Groningen which was released on 28 May 2018 (Terwan 2018). Conservation groups and nature managers such as Avifauna Groningen, Vogelbescherming Nederland, Natuurmonumenten and the State Forestry Service, as well as the local game shooting clubs and the regional division of the Dutch Federation of Agricultural and Horticultural Organisations are among the twelve parties that have signed the Action Plan. These parties have committed themselves to collectively undertake and promote the proposed measures. The text of the Action Plan can be interpreted in various ways, especially when taking into account the veiled language used when dealing with predation. Also the frequency with which terms are used is illuminating: predation (38x) and predator (24x), for example, much more frequently than biodiversity (7x). The Action Plan states several times that predator control must be intensified. The local game shooting clubs intend to register all potential predators in their fields (including several species of raptors, i.e. being predators of meadowbirds). Managers of nature reserves have complied with providing local game shooting clubs with inventories of predators in their reserves (ditto surveys of breeding raptors by local raptor groups). Carrion Crow *Corvus corone* is listed as a predator of which persecution should be intensified (killing them throughout the year is legal in The Netherlands, including destroying their nests). Parties supporting this view use the Action Plan to argue that crow traps should be provided in areas with breeding meadowbirds. Enquiries about by-catches of crow traps used in the recent past in the northern part of The Netherlands revealed that these were not registered (although mandatory). Parties in favour of predator control exploit the Action Plan to argue that nests of Buzzards must be removed from areas which are important for breeding meadowbirds. These parties also use the Action Plan to start a debate about a ceiling in the number of harriers allowed to breed in Groningen (3-4 species of harriers are currently breeding in Groningen, though in small numbers). We fear that the Action Plan will further increase illegal persecution of raptors in Groningen.

Literatuur

- Anoniem 2018. Predatiebeheer staat prominent op de agenda. Nieuwsbrief Collectief Groningen West 3: 2.
- Bijlsma R.G. 2011. Friese kongsi op de bres voor aanpak 'roofvogelprobleem'. De Takkeling 19: 224.
- Bijlsma R.G. 2017. Natuurmonumenten zaagt opzettelijk bomen met roofvogelnesten om. De Takkeling 25: 275-276.
- Bijlsma R.G. & van Geneijgen P. 2018. Het voedsel van Nederlandse Slechtvalken *Falco peregrinus*, met bijzondere aandacht voor de postduif *Columba livia*. De Takkeling 26: 254-276.
- Boekema E. 2016. Vogels in Groningen. Profiel, Bedum.
- Broekhuizen S., Hoekstra B., van Laar V., Smeenk C. & Thissen J. 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV, Utrecht.
- Croose E. & Carter S. 2019. A pilot study of a novel method to monitor weasels and stoats in Britain. Mammal Communications 5: 6-12.

- Dijk K. van 2018. Slechtvalken broeden opnieuw in de stad Groningen. De Grauwe Gors 45: 54-57.
- Dijkhuis H., van der Veen E. & Bos J. 2019. Creatief met pur. Hoe het een Torenavalk even moeilijk werd gemaakt. De Takkeling 27: 170-171.
- Dillerop R., Schipperijn J. & de Vries D. 2014. Overtredingen van de Flora- en faunawet in Drenthe. De Takkeling 22: 60-67.
- Ganzevoort W., van den Born R., Halfman W. & Turnhout S. 2017. Sharing biodiversity data: citizen scientists' concerns and motivations. Biodiversity and Conservation 26: 2821-2837.
- Glas J. 1994. WBE's, roofvogels en een Boomvalk. De Takkeling 2(3): 4-5.
- Glas J. 2000. Wat een thuiskomst. De Takkeling 8: 4-5.
- Haverschmidt F. 1981. Vangst van een Raaf in kraaienkooi. Het Vogeljaar 29: 70-71.
- Haverschmidt F. 1982. Vangst van een Rode Wouw en een Zwarte Wouw in een kraaienkooi. Het Vogeljaar 30: 198.
- Kok J.W. 2018. Bestuur aan 't woord. Nieuwsbrief Agrarische Natuurvereniging Oost-Groningen 10(2): 1.
- Manen Y. van & de Vries R. 2014. Faunabeheerplan Groningen 2014-2019. Rapport. De Overlaat, Wirdum.
- Marinus H. 1975. De kraaienvangkooi. Het Vogeljaar 23: 29-30.
- Meijers R. 2018. Het Koninklijk Huis en de jacht: een publiek geheim? NPO Focus, oktober 2018.
- Murgatroyd M., Redpath S., Murphy S., Douglas D., Saunders R. & Amar A. 2019. Patterns of satellite tagged hen harrier disappearances suggest widespread illegal killing on British grouse moors. Nature Communications 10, 1094: 1-8.
- Nauta L. 1985. Jagers schieten roofvogels en doen andere boze dingen. De Grauwe Gors 13: 29.
- Smaal M. & van Manen W. 2017. Monitoring weasels with nest boxes. Lutra 60: 19-26.
- Terwan P. 2018. Actieplan Weidevogels Groningen. Rapport. Paul Terwan onderzoek & advies, Utrecht.
- Vries P. de 2017. Rapportage ontheffing kraai met vangkooi. Rapport. FBE Fryslân, Wirdum.
- Westra S. 2017. Inventarisatie van kleine marterachtigen in vier onderzoeksgebieden rond Deventer. Rapport. Zoogdierverseniging, Nijmegen.
- Wrede K. de 2018. Weidevogelbescherming is een schaaamlap. Dagblad van het Noorden, 16 juni 2018.

Adressen:

KvD: Vermeerstraat 48, 9718 SN Groningen, klaas.vdijk@hetnet.nl

MJ: Rode Kruislaan 24, 9728 CW Groningen, maartejansen@yahoo.com